

El Banc de Dades COMCAT

El Centre d'Investigació de la Comunicació (CEDIC) —creat per la Generalitat de Catalunya l'any 1987 i dirigit per Wifredo Espina— ha posat en marxa el Banc de Dades COMCAT, especialitzat en documentació sobre els estudis dels fenòmens comunicatius, amb el propòsit de reunir informació de Catalunya, i també la més rellevant de la resta de l'Estat i de l'estranger. L'objectiu d'aquest banc de dades ha estat, principalment, distribuir i intercanviar informació de referència entre persones i institucions del país i de fora interessades en aquests temes.

COMCAT té les bases de dades següents: a) El Directori d'Institucions, que en aquests moments té unes quatre-centes referències d'entitats catalanes i espanyoles, i les més significatives de la resta del món (unes tres-centes cinquanta); b) el Directori d'Investigacions, que registra unes mil referències d'estudiosos, professors i professionals espanyols, i c) la Base de Dades Bibliogràfica, que té unes cinc mil referències de textos publicats a Catalunya, tant originals com traduccions.

El CEDIC ha elaborat a partir d'aquesta informació el primer *Directori espanyol d'investigació en comunicació / 1991* que s'acaba d'editar. En unes quatre-centes pàgines es presenten, ordenades alfabèticament, la informació sobre unes dues-centes institucions i unes mil persones especialitzades en els estudis sobre comunicació a tot Espanya. El directori inclou també una sèrie d'índexs i una introducció en tres llengües —català, castellà i anglès—, que permet una difusió més àmplia i una comprensió de les dades més gran.

És la primera vegada que es realitza a Espanya una obra d'aquest tipus, que, com d'altres similars d'altres països desenvolupats, permet de tenir una informació de primera mà, d'utilitat per als mateixos estudiosos del país i també per a persones i institucions d'altres latituds que s'interessin per aquests fenòmens. Al mateix temps, permet de fer un balanç, sobre l'estat de la investigació, i conèixer els temes i les línies d'anàlisi preferents.

Els mitjans de comunicació, objectiu principal d'anàlisi de la investigació a Catalunya

La premsa escrita és el que desperta un interès més gran

— Daniel E. Jones —

Coordinador Banc de Dades COMCAT, Centre d'Investigació de la Comunicació

Catalunya té, actualment, unes setanta institucions i més de tres-cents investigadors, documentalistes o docents que es dediquen a l'estudi de la comunicació social, entesa com un conjunt de fenòmens complexos relacionats amb mitjans com el cinema, la ràdio, la premsa, la fotografia, les telecomunicacions, la televisió o el vídeo.

Tot i que durant el segle XX diferents investigadors i institucions —amb un propòsit essencialment documental en un principi— han estat interessats en els estudis de comunicació social, ha estat en les dues darreres dècades que s'ha produït una expansió important dels recursos en investigació i documentació sobre aquesta especialitat —tant qualitativa com quantitativa— d'acord amb l'evolució política, social, econòmica i cultural del país, i d'acord amb el desenvolupament del propi sistema comunicatiu.

En aquest sentit, el Banc de Dades COMCAT, produït pel Centre d'Investigació de la Comunicació, de la Generalitat de Catalunya, constitueix un esforç per recollir les dades principals, tant de la bibliografia com de les institucions i estudiosos de la comunicació social a Catalunya i Espanya. De l'anàlisi d'aquestes dades es pot deduir una sèrie de característiques, principalment quantitatives, que permeten d'obtenir una radiografia de com és la tasca d'investigació en comunicació social a Catalunya

i Espanya. Catalunya, concretament, aplega aproximadament el 40% de les persones i les institucions dedicades a la investigació en aquest camp a Espanya.

A partir d'aquestes dades s'observa també, per exemple, que la investigació en comunicació a Catalunya es realitza des de disciplines científiques diferents, però preferentment des de la perspectiva de les ciències socials i de les humanitats, com són la Historiografia, la Lingüística, el Dret, l'Economia i la Semiòtica, entre d'altres.

Les institucions

Pel que fa a les institucions, les dades més destacades sobre les entitats catalanes que es dediquen a la investigació, la docència o la documentació en comunicació social són les següents:

a) Actualment hi ha 72 institucions establertes al Principat, de les quals 54 realitzen tasques de documentació; 30 es dediquen a la investigació i 19 a la docència de nivell universitari. En la majoria dels casos, aquestes tres tasques (documentació, investigació i docència) es realitzen de forma paral·lela en la mateixa institució.

b) Els mitjans de comunicació de masses són l'objectiu principal d'anàlisi d'aquest tipus d'institucions. Concretament, 18 estudien la premsa; 17 la televisió; 16 el cinema i el vídeo; 12 la ràdio i 9 la publicitat i el llibre.

c) D'entre les principals disciplines científiques que s'apliquen a l'anàlisi dels fenòmens comunicatius, en destaca una de molt ben consolidada en aquest tipus d'estudi: la Historiografia. De les 72 institucions censades en el Banc de Dades COMCAT, 30 utilitzen aquesta disciplina. Unes altres disciplines de les que més

— Al Principat hi ha un 40% de les persones i les institucions dedicades a la investigació en aquest camp a Espanya —

es fan servir a Catalunya per interpretar els fenòmens de la comunicació social són la Sociologia, utilitzada per 18 institucions; la Periodística, utilitzada per 14; la Ciència Política, per 12, i la Semiòtica, per 11.

d) Unes altres especialitats que s'apliquen molt a Catalunya són les de tipus tecnològic, amb un total d'11 institucions que s'hi dediquen. Altres institucions (14) es dediquen a l'estudi dels sistemes àudio-visuals, i 11 al disseny gràfic. És freqüent que les mateixes institucions estudiïn mitjans diferents i realitzin els seus estudis i investigacions des de més d'una especialitat.

e) Referent a l'antiguitat, les dades recollides permeten d'observar que un 80% de les institucions es van crear a partir de la dècada dels anys seixanta, i un 16% a la dècada dels anys vuitanta. No obstant això, destaquen cinc institucions que van ser creades abans de l'any 1936.

Els investigadors

D'altra banda, les dades que han estat recollides sobre més de tres-cents estudiosos catalans que es dediquen a la comunicació social permeten de dibuixar el perfil següent d'aquests investigadors:

a) Aproximadament un 85% del col·lectiu català d'estudiosos en comunicació social són homes, davant un 15% de dones.

b) La professió més representada en l'esmentat col·lectiu és la de professor d'universitat (amb 125 casos en total), i també la de periodista (105). Naturalment, alguns estudiosos exerceixen o declaren més d'una professió. En aquests casos, la combinació més habitual és la de professor i periodista (31 casos), periodista i escriptor (10), i professor i publicitari (8).

c) La premsa és el mitjà que desperta un interès més gran entre els investigadors catalans (amb 75 estudiosos), seguida per la televisió (55), el cinema (48), la ràdio (33) i la publicitat (31).

d) Quant a les disciplines científiques, la Historiografia és la més utilitzada (és el mateix cas que en les institucions), amb 98 investigadors que l'empren per estudiar i interpretar els fenòmens de la comunicació social. D'altres disciplines que s'utilitzen són la Sociologia (amb 96 casos), la Semiòtica (amb 56), la Periodística (amb 34) i la Ciència Política (amb 32).

e) Per especialitats, dintre de les Ciències de la Informació, 51 investigadors catalans declaren que el seu objecte d'estudi és la comunicació àudio-visual; 44, la tecnologia; 28, la telemàtica, i 22, el disseny gràfic.

f) Quant a l'edat, el col·lectiu català d'investigadors en comunicació és bastant jove: un 69% té menys de 50 anys.

Totes aquestes dades són un apropament merament quantitatiu de les institucions i els investigadors que es dediquen a l'estudi de la comunicació social a Catalunya, sense fer cap valoració sobre la qualitat, originalitat o importància del que ha estat realitzat fins ara.

De fet, la investigació sobre comunicació social a Catalunya té una tradició de més de cent anys. Des que l'historiador Josep Pella i Forgas va publicar el 1879 el primer estudi de caràcter hemerogràfic sobre la premsa del país, alguns milers de textos –fonamentalment articles però també llibres, tesis, informes o ponències– han estat editats per a analitzar, amb més o menys encert, l'evolució, les característiques i els efectes dels fenòmens comunicatius contemporanis.

Arxius

Hi ha 54 institucions que

realitzen tasques de

documentació en

comunicació social